

De vreugde van de Rechtspraak

Door Rabbi S. Binyamin Ginsberg

Dit artikel is gebaseerd op de *Netivot Sjalom*

Rosj Hasjana nadert nu snel. Het smekende geluid van de *sjofar* klinkt al in onze oren, ons smekend om dit jaar de passende gedachte mee te geven en de juiste hoeveelheid piëteit, berouw en acceptatie van onze Koning. We kunnen en willen niet de ernst van de dag en de gestrengheid die achter deze achtenveertig uur liggen ontkennen.

In het Boek Nechemja (8:9-11) huilde de Israëlieten op Rosj Hasjana toen zij de woorden van Tora hoorden. Ezra en Nechemja vertelden hun: „Deze dag is heilig voor Hasjem; treur niet en huil niet. Ga naar huis, eet een overvloedige maaltijd en drink zoete dranken en zend voedsel naar hen die niets hebben voorbereid, want deze dag is heilig voor Hasjem. Wees niet bedroefd, want de vreugde voor Hasjem is jullie kracht.”

Rasji verklaart dat toen de Israëlieten de woorden van Tora hoorden, zij zich hun *averot* [overtredingen] realiseerden en de fouten die ze gemaakt hadden door niet de Tora te volgen, en dat ze daarom huilden op Rosj Hasjana, de dag van hun rechtspraak en hun zekere veroordeling. Gezien hun vreselijke zonden en het feit dat zij zover waren afgedreven van het pad der waarheid, wat voor hoop op vergiffenis en redding was er dan nog voor hen overgebleven? Hoe kon Nechemja bij het aanzien van deze wanhoop hun nog vertellen niet te rouwen of te treuren, maar blij te zijn?

De *Netivot Sjalom* versterkt de vraag nog verder. Dit was Rosj Hasjana, de *Jom Hadin*, de dag van de rechtspraak, de dag waarop de *mitswot* worden afgewogen tegen de *averot* op de weegschaal van het recht. Het leek duidelijk dat *Bnei Jisraël* terecht huilde!

En toch zegt de Talmoed op talrijke plaatsen dat verwacht wordt dat Israëlieten feest vieren op Rosj Hasjana. De Jeruzalemse Talmoed (1:3) neemt Rosj Hasjana als voorbeeld om aan te tonen hoe speciaal het Joodse volk is in vergelijking met alle andere volken. De Talmoed beschrijft de kleding en het gedrag van de mensen en van andere volken op een dag van rechtspraak. Zij gaan in het zwart gekleed, hullen zich in zwart, verscheuren hun kleren en schreeuwen. Niet zo het Joodse volk – zij gaan in het wit gekleed, hullen zich in het wit, knippen hun haar, eten, drinken en zijn vrolijk, want ze weten dat Hasjem een wonder voor hen zal verrichten.

De Rebbe van Lechovitch voegt daaraan toe dat Hasjem plezier beleeft bij het zien van Israël dat feest viert met volledig vertrouwen dat Hij hen een goed jaar zal bezorgen, hetgeen er duidelijk op wijst dat de Dag van de Rechtspraak het best kan worden doorgebracht in blijdschap en met feestvieren.

Ondanks dat Nechemja nadrukkelijk beweert dat Rosj Hasjana een dag van vreugde is, is de indruk die men krijgt van de hele *tefilla* van die dag, er een van toenemende plechtigheid. Vandaar ook dat Rosj Hasjana een ontzagwekkende dag en een dag van vrees genoemd wordt, een dag waarop alle Joden als schapen voor de rechter geleid worden, een dag waarop beslist wordt over wie zal leven en wie zal sterven door het vuur, door een ziekte of door verdrinking, wie zal leven in vrede en wie in pijn. Het is duidelijk dat het de bedoeling is dat we enige vrees zullen voelen, ontzetting, opdat we onze *nesjamot* aansporen om *tesjoeva* te doen. Vreugde en blijdschap worden niet genoemd, alleen maar een toenemende druk om angstig en vol ontzag en eerbied te reageren.

Zelfs een van de namen van Rosj Hasjana lijkt een aanwijzing voor de aard van de *Jom Tov*: *Jom Hadin*, de Dag van het Oordeel. En voorts, gebaserd op het grondbeginsel dat Hasjem degenen die Zijn *mitswot* naleven beloont en hen die dat niet doen bestraft, lijkt het erop dat een vertrouwen dat er uiteindelijk een goed vonnis zal worden uitgesproken, misplaatst. Een gunstige rechtsbeslissing mag niet zonder meer worden aangenomen, zelfs niet door *tsaddikiem*.

Voordat we een antwoord geven op deze tegenstelling brengt de *Netivot Sjalom* nog een andere vraag naar voren betreffende Rosj Hasjana. De twee dagen Rosj Hasjana worden *joma arichta* – één lange dag – genoemd, ondanks dat zij technisch gezien uit twee dagen bestaan en ook in de *machzorim* als twee verschillende dagen worden aangeduid. Wij (Asjkenazische Joden) hebben zelfs de traditie om een nieuwe vrucht te eten op de tweede avond van Rosj Hasjana, om de zegening van *Sjèhèchejanoe* te rechtvaardigen, alsof we er zeker van zijn dat de tweede avond een vervolg is van de eerste dag. Hoe kunnen twee dagen allebei Rosj Hasjana – lett.: het hoofd van het jaar – zijn? Is de eerste dag het hoofd of de tweede?

Om dit probleem op te lossen, legt de *Netivot Sjalom* uit dat er twee noodzakelijke aspecten zijn van *avodat Hasjem* – de dienst van G-d. Totale dienst aan Hasjem houdt zowel liefde als vrees in, emoties die elkaar lijken tegen te spreken. Volledige dienst aan Hasjem houdt zowel vrees als liefde in, emoties die elkaar lijken tegen te spreken, maar die toch door de hele *Tanach* en *Chazal* talrijke malen aan elkaar gekoppeld worden. Toen Avraham Avinoe bereid was en klaar stond om Jitschak te slachten, zei Hasjem: „Nu weet Ik dat je G-dsvrezend bent.” Daarvóór had Avraham zijn extreme liefde voor Hasjem getoond, en toch kon zijn dienst

niet compleet zijn zonder een sterk element van vrees. Vandaar de laatste beproeving.

Geen van beide gevoelens is belangrijker dan de ander, noch is de één meer noodzakelijk dan de ander voor *avodat Hasjem* – de dienst van Hasjem. Hun gelijkheid werd benadrukt toen de Tien Geboden werden gegeven, waarbij de eerste twee in één uitdrukking werden uitgesproken. De eerste *Anochi Hasjem* vindt een aanwijzing in het woord *Bereisjiet*, het eerste woord van Tora. Dit kan worden opgevat als bestaande uit twee woorden: *beit resjiet*, twee ‘beginnen,’ hetgeen duidt op een dubbele dienst aan Hasjem, samengesteld uit *ahava* en *jira* – liefde en vrees. Het werd samengesteld vanwege de noodzaak om Hasjem zowel met *ahava* als met *jira* te dienen.

Voor wat betreft de twee dagen van Rosj Hasjana is het antwoord eenvoudig. Iedere dag is een *Rosj Hasjana* – een hoofd van het jaar – overeenkomstig de verschillende aspecten van *avodat Hasjem*. De eerste dag is *Rosj Hasjana van jira* – vrees – en de tweede dag is de *Rosj Hasjana van ahava* – liefde. Beide dagen worden beschouwd als één *joma arichta* – één lange dag – want beide aspecten zijn nodig voor een complete *avodat Hasjem* en ze zijn allebei even belangrijk.

Men zou misschien willen zeggen dat aangezien Rosj Hasjana van *Jira* eerst komt, het belangrijker is. Echter, de volgorde heeft niets te maken met de belangrijkheid, maar is het resultaat van de lering van de Zohar (1:11) dat *resjiet chochma jirat Hasjem*” is – het begin van de wijsheid is de vrees voor Hasjem, dus de *jira* komt eerst.

Dit idee is ook terug te vinden in de *tekiot* van de *sjofar*. De Tora vermeldt het blazen op de *sjofar* in tijden van angst en vreugde. De *Kohaniem* worden geboden (*Bamidbar* 10:8-10) om op de *chatserot* – de trompetten – te blazen in een tijd van oorlog en in vreugdevolle tijden. Dit illustreert de idee dat de dienst aan Hasjem zowel met angst als met liefde moet gebeuren.

De *Netivot Sjalom* benadrukt de gedachte dat de primaire mitswa is om zich te hechten aan Hasjem en dat elk van de 612 overige mitswot alleen maar instrumenten zijn waarmee men dit primaire doel kan bereiken. Rosj Hasjana is het tijdstip waarop de krachtige emoties van *jira* en *ahava* gebruikt worden om Hasjem tot Koning over de hele wereld uit te roepen en om iedereen weer met Hasjem in verbinding te stellen.

De *jetser hara* – de slechte, dierlijke neiging in de mens – is zich wel bewust van de kracht van de combinatie van *ahava* en *jira*. Door ons allerlei ongemakkelijke vragen en gedachten in te geven tracht hij onze mogelijkheid om beide soorten van dienst te verhinderen. „Hoe durf je blij te zijn op een dag als deze. Realiseer je je niet hoe belangrijk Rosj Hasjana is? Besef je wel dat er vandaag recht over je wordt gesproken? Slik je vreugde in en huil tot Hasjem!”

Deze benadering van de *jetser hara* is ongelooflijk effectief en enorm destructief. Door ons ervan te overtuigen dat we onze vreugde en *ahava* moeten temperen op Rosj Hasjana, verhindert de *jetser hara* met succes onze *avodat Hasjem*. We moeten erop voorbereid zijn om deze foute redenering te negeren en de logica ervan te bestrijden met het begrip dat *ahava* een essentieel onderdeel is van onze *avodat Hasjem* op Rosj Hasjana. We kunnen ons doel niet bereiken met *jira* alleen.

Zelfs na Rosj Hasjana gebruikt de *jetser hara* dezelfde techniek om onze nieuw verkregen relatie met Hasjem te verstoren. In de wetenschap dat we nimmer een uitgesproken *avera* zullen doen zo vlak voor de „ontzagwekkende dagen,” probeert de *jetser hara* een andere, vriendelijkere benadering. Het jaar is geëindigd, het vonnis is geveld en iedere *avera* – overtreding – en gedachtenloze handeling doemt voor ons op, groter en afschrikwekkender dan we ons herinneren. In de schaduw van onze *averot* is het makkelijk om in een depressie of in een negatieve denkrichting weg te glijden. Depressie op zichzelf is niet zo erg, maar het is de oorzaak van alle zonde.

De Kotzker Rebbe *zl.* benadrukte dit en onderstreepte de noodzaak om Hasjem te dienen met *ahava*, om onszelf te bezielen met *ahava* en ons leven met vreugde, blijdschap en optimisme te bezielen. Vrees, vermengd met liefde, en ontzag met feestviering kan leiden tot een dienst die uitgroeit boven alles om ons weer te verbinden met onze Schepper.